mine Tallinnast maale. L. müüs oma majad ära ja asus Ambla klk.; kuid kui kohalik kirikuõpetaja Paulson talle seal palvetundide pidamiseks luba ei annud, siirdunud L. Koeru ja sealt Järva-Madisesse, kus kirikuõpetaja Hirschhausen temale palvetundide pidamist ei takistanud. L. valis nüüd oma alaliseks elukohaks Paide (25. VIII 1855 on ta Paide kogudusse võetud), kust ta käis Järva-Madise, Järva-Jaani, Ambla ja Koeru klk. palvetunde pidamas. Vennastekoguduse hooldajaile ei meeldinud L.-i pooldajate arvu kasvamine ja L.-i terav arvustus, mis oli sihitud herrnhuutlaste vastu; L. pole ise kunagi olnud vennastekoguduse liige, kuigi ta käis selle avalikkudel lugemistel. 1858. a. hakati L.-i herrnhuutlaste algatusel kimbutama, püüdes näha tema tegevuses politilist kihutustööd. Oma avaliku tegevuse alul puudutas L. lugemistundidel nimelt mõnikord ka ilmlikke asju ja riivas m. s. kreeka-katoliku kirikut. Sept. 1858 arreteeriti L. Paides ja saadeti ahelais Riiga kindralkuberneri juurde L.-i õpetuse läbikatsumiseks ühes haagikohtuniku parun Roseni protokolliga, mis sisaldas raskeid politilise iseloomuga süüdistusi L.-i vastu. Kuid ühtlasi esitas Eestimaa kuberner W. Ulrich Riia võimudele teise haagikohtuniku (v. Tritthoffi) kirja, mis vastupidiseid asjaolusid väitis ja L.-i tegevuse tolle aja oludes heaks kiitis (kiitvalt kirjutasid L.-ist ka praost Gebhardt ja pastor Hoffmann). Oma arvamisena lisas Ulrich juurde, politilised süüdistused tulevat L.-i vaenlaste herrnhuutlaste poolt ja ülekuulamist ei olevat toimetatud korrapäraselt. Kindr.-kub. Suvorovi korraldusel anti L. Liivimaa superintendentidele üle kuulata, kes aga L.-i usulised vaated leidsid pühakirjaga ja luteri usu dogmadega kooskõlas olevat; nende levitamises olevat L. maksva korra vastu eksinud. Superintendendid soovitasid L.-i määrata vallakooli-õpetajaks või loetajaks kuhugi kihelkonda, kus herrnhuutlasi pole. Kindralkub. vabastas selle otsuse põhjal L.-i, varustas ta passiga ja reisirahaga ja saatis ta 1859. a. alul Tallinna kuberneri juurde, kes L.-ile lubas külakoolmeistriks hakata ja talle edaspidiseks elukohaks määras Kuusalu klk. Samal puhul oli Eestimaa kindr.-superintendendil dr. Reinil pikem kõnelus L.-iga. Rein seletas sellest hiljemini, kui L.-i väljarändamisele õhutamises süüdistati, et ta L.-i leidnud kardetava isiku olevat. Igatahes tõstis L.-i Riiga saatmine ja vabastamine rahva lugupidamist tema vastu. — Kuigi Paide kirikuõpet. Hammerbeck andis »kooliõpetaja« L.-ile hea tunnistuse, seati viimane Kuusalus politsei ja kirikuõpet. Ed. Ahrensi (vt.) valve alla. Viimasega sattus L. varssi vastollu, sest et ta m. s. oma lubadust paigal asuda ja palvekoosolekuid mitte pidada ei täitnud, vaid Harju- ja Järvamaal liikus ja teotses. Näib, nagu oleks L. peale Riiast tagasitulekut julgemalt hakanud esinema. Ahrensi kaebuse tagajärjel sai L. viimati ilmlikult ülemuselt hoiatuse ja loobus ajutiselt avalikust tegevusest.

Sel ajal tekkis väljarändamise tung Samaarasse. L. oli seni oma järelkäijaid eemal hoidnud põllutulunduslikust liikumisest, mis tekkis 1856. a. Eestimaa talurahva seaduse teostamisel, oli ka teisi vaigistanud ja Samaarasse rändamise vastu seisnud. Augustis 1860 kuulis aga L., et Krimmis vaba maad olevat saada, millele asujaid valitsuse poolt toetatakse. See kuuldus viis L.-i mõttele rahvast Krimmi juhtida, kus olud Samaara omist näisid paremad olevat. Kavatsuse teostamisele aitas kaasa »naisprohvet« Minna Reining, kes esile kerkis Ranna v. Harjumaal: Reining kuulutas m. s. nimelt L.-i jumalast saadetud meheks, Ed. Ahrensi teatel, mis rahvajutul põhineb, Ristijaks Johanneseks, kelle ülesandeks on oma rahvast kodusest viletsusest välja viia. See kuuldus levis ruttu, sai tuttavaks ka ilmlikele ja vaimulikele võimudele ning L. kasutas seda. Usulise teotsemise tung näib L.-il 1860—61 mõneks ajaks olevat raugenud. — Jaan. 1861 said »maltsvetlaste« saadikud keisrilt loa Krimmi asumiseks. L.-i kinnivõtmiseks oli vaheajal jälle käsk antud, kuid L. oskas end varjata ja asus veebr. 1861 oma vennapoja G. Maltsi saatel teele Krimmi poole. Aprilli alul jõudsid nad Perekopisse. Kuna Malts varssi Eestisse tagasi pöördus väljarändajate järele, jäi L. Krimmi. Krimmi jõudes olid väljarändajad tõotatud maast pettunud ja L. hoidis neist esialgu eemale. Tema alustatud usuline liikumine rauges mõne aja pärast väljarännanute seas nagu kodumaalgi. Siin olid L.-i poolehoidjad, üles õhutatud L.-i armetute ja kutsumatute abiliste läbi ja algatusel, Tallinna juurde Lasnamäele kogunenud sel ajal, kui L. teel oli Krimmi, ja ootasid laeva, mis neid »tõotatud maale« viiks; nad aeti juunis 1861 politsei poolt laiali. Ka muud L.-i Krimmis viibimise ajal kodumaal olnud ja L.-i nimega seotud sündmused tuleb tema arvelt kustutada.

Krimmis elas L. alul tuttavate pool, oli siis ligi aasta öövahi ametis ning hakkas, oludega kohanedes, jälle ärimehena teotsema. Et perekond talle Krimmi järgneda ei tahtnud, siis tuli ta 1865. a. Eestisse tagasi, kus ta Pärnus kinni võeti ja Tallinna saadeti. Kindr.-kub. käsul vabastati ta, kusjuures talle valjult ära keelati pühakirja seletada ja oma õpetusi levitada. Väikestes ja perekondlikes